

СТАНОВИЩЕ

за защита пред Научно ЖУРИ в ЮЗУ

на 21 декември 2021, 11 часа

ОТ: **проф. д.с.н. Михаил Стоянов Мирчев**, катедра „Политология“, факултет „Международна икономика и политика“, УНСС, София

ОТНОСНО: дисертационен труд за присъждане на **образователна и научна степен „доктор“** в професионално направление 3.3. „Политически науки“ **Катедра „Философски и Политически Науки“**, към „Философски факултет“ на ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

АВТОР на дисертационния труд:

АСЕН СТЕФАНОВ БАЛАБАНОВ

ТЕМА на дисертационния труд:

„РЕСУРСНО БАЗИРАН ЦИВИЛИЗАЦИОНЕН МОДЕЛ – ПЕРСПЕКТИВИ И АЛТЕРНАТИВИ“

ОСНОВАНИЕ за представяне на становището:

Участие като външен член в Научното жури, определено със заповед № 2998 от 29 ноември 2021.

Дисертантът е представил за обсъждане дисертационния си труд съгласно чл. 39 от ЗРАСРБ. Откриването на процедура и насочване към защита пред Научно жури е съгласно решение на Катедрата от 26 ноември 2021.

1. Информация за дисертанта

Асен Стефанов Балабанов (роден 1980) няма научна степен, **магистър** е по международни отношения от ЮЗУ „Неофит рилски“. **Редовен докторант** е в Катедрата от 2017.

Дисертантът е подписал **Декларация за Оригинаалност и Авторство** (за научна колегиална етичност), по чл. 27, ал 2 от ЗРАСРБ. Катедрата е представила и съответен **отчет от проверка за плагиатство** от чужди трудове, направена чрез iThenticate, с установен индекс на сходство само 6%.

Дисертантът е подписал и **Декларация за Съответствие** с М.Н.Из., по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ. От справка на дисертанта не успявам да се ориентирам в изчерпателността и достатъчното точки. Не разполагам с цялата справка за съответствие и броя на признатите точки. Надявам се Катедрата да има точна справка.

2. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е в **обем от 175 авторски страници** – плюс 14 стр. приложения.

В основния текст няма авторски схеми – това отчитам като липса, при условие че анализът е в полето на обществен модел. Моделите се начертават, за да се даде на читателя концептуална яснота и изясняване. Видях две схеми, но те не са на дисертанта.

Представени са Източници със 129 научни източника и други от интернет. 44 от източниците са на английски и немски езици, 85 са на български и руски. Това е достатъчен обем като минимално изискване за една „малка“ докторска дисертация.

Заедно с това нека отбележа, че има много интернет-източници, които нямат статут на научни. Напр. на немски са посочени 4 научни, без интернет, докато на английски са посочени 40 източника, от които преброих само 12 с научен статут. Сред източниците на български също има прекалено много интернетски, без научен статут.

И една закачка: уважен е авторът Михаил Мирчев, но чрез едно реферирано (останало недовършено) представяне на Тофлър, „Третата вълна“, в сайта на автора, от 2008 г. А не е забелязана и не е ползвана фундаментална книга на същия автор от 2009 г., в която има цял четвърти раздел, посветен на „Цивилизационното разслояване и несъвместимост“, 100 отпечатани страници!!!

С известни уговорки може да се твърди, че дисертантът **демонстрира достатъчно познание** на не малка част от научната литература по изследваната в дисертационния труд проблематика. Впечатлението ми е, че литературните източници са използвани коректно, със съответни препратки.

3. АКТУАЛНОСТ на темата и проблематиката

Безспорно темата и проблематиката на дисертацията е АКТУАЛНА, остро **актуална практически**, а следователно – и в научното ѝ **осмисляне и теоретизиране**. Нео-либералната доктрина и практическата ѝ глобална реализация има претенции за универсалност и за „завършване на историята“. В същото време срещу нея се надига все по-силна и чуваема вълна на критика и преоценка, на търсене на алтернатива и принципно отхвърляне. Нейният **цивизационен модел е поставен, през настоящата турбулентна 2021 година, на цялостна преоценка** – смислова и ценностна, политическа и държавническа, икономическа и екологична, културна и психогенетична, систематична и системна.

Точно в това аналитично поле е настоящата дисертация. Авторът ѝ заслужава признание и висока професионална оценка, че се е осмелил да „хване бика за рогата“.

В методологичен план се тръгва от класически автори като Арнълд Тойнби. Той изрично се занимава с **изчезналите цивилизации**. Днес Светът отново е в преходно цивилизационно състояние, при което някой отново могат да се стопят и разпаднат – както малки и периферни в Световния ред, но така също заплахата е и върху самия Център.

Ясно са насочва вниманието към **външните и вътрешните детерминанти** на такива процеси. Визира се полето на съответните **външни заплахи, предизвикателства**, рискове, катастрофи – като климатичните, като екологичните, като здравните, можем да добавим и психично демографските, генно-мутационните, магнитно-космическите, идващите от тоталността на изкуствения интелект. Визира се и **субектното поле на способността** на цивилизационни форми за справяне и оцеляване, за надживяване и овладяване на новите реалности, за възползване от тях и следващото им развитие.

Авторът **не е апокалиптик**, не пише научна аргументация на един дистопичен обществен модел (антиутопичен), не пророкува гибел на Света и крах на Цивилизацията като цяло.

Обратно, авторът – граждански и професионално – търси оптимизма и нови успешни форми на цивилизационния прогрес. Нов цивилизационен прогрес **отвъд „загубата на човечност“** – като нещо същностно, от което се генерира катастрофата и отмирането на дадени цивилизационни форми.

Разбираме, че авторът е против **формулите на корпоративизма**: „Голямо Правителство плюс Голям Бизнес“. Това е нещо изключително същностно за предлагания подход и визионерство. Нека си припомним, че тук се визира класически модел още от 1926 г., от Италия, от Мусолини и последвалите го фашистки и нацистки режими в Европа.

В момента отново се прилагат аналогични **формули на корпоративизма**. Това е същност на Глобализацията от 30 години насам, това е същност на германския вариант на Ангела Меркел за „Федерална Европа“, това е същност на идеите на WEF и Клаус Шваб за Net Zero Transition and Revolution, както и на идеите и проектите за постигане на „точка на сингуларност“ към 2046 г. и така нар. „A.I.Revolution“.

Това е същност и на политическия завой от либерална демокрация към авторитарни форми на държавна власт – с доминиращи партии, с авторитарни лидери и държавници.

Е, в глобален и макро-цивилизационен план **не може да има по-актуална** тематика. Моите лични поздравления към дисертанта и Катедрата. За изборът им очевидно е нужна смелост и поемане на професионални рискове в полето на визионерство.

Разбира се, от същото това произтичат и недосвършените работи в един такъв труд за „малка“ докторска. Тематиката не е по силите на млад човек и на нов човек в науката. Поради това и всички критични бележки следва да се приемат като насока към бъдещото разгръщане на работата, както и към колегите наоколо за съвместна работа в това поле.

Тази работа търси визионерска цивилизационна алтернатива в „Проект Венера“ на Жак Фреско и Роксен Медоуз. Един интердисциплинарен, същностно комплексен и хуманно зареден проект.

В този проект дисертантът откроява комбинацията между **икономически, екологични и политически** проблеми и измерения. Аз бих добавил още **културни, психични и генетични** проблеми на човечеството, пред оцеляването на човешкото и човечното в него, пред хуманното бъдеще на обществото и властовия ред.

4. ОБОБЩЕНА оценка за дисертационния труд

Безспорно има **съответствие между заглавие и съдържанието** в текста. **Логиката** в структурата и последователност на изложението е убедителна.

Според мен, има и очевидна **практическа приложимост** на резултатите от този авторски труд и моделиране – както в работата на политици и макроикономисти, така и в работата на журналисти и политически анализатори.

Езикът и стилът на изложението са добри. Така авторът ясно **експлицира** подхода и аналитичните си акценти, а читателят има възможност **структурирано** да опонира или да доразвива предложения анализ и моделиране.

Научният апарат, в този вариант на дисертационния труд е представен достатъчно добре. Можем да предлагаме включване на още автори и източници в библиографията, които биха имали своето място тук. Но това е решение и подбор от автора.

ЦЕЛта на това монографично изследване е фокусирано изследване на **политическите аспекти на обществения модел в „Проект Венера“**. Конкретно, какви са пречките и предпоставките за реализацията му, неговата съвместимост с установените форми на управление в неолибералния свят. До колко такъв модел може да **бъде реализиран** на практика или следва да го тълкуваме само **като утопия**?

Дисертантът конкретизира целта си в три полета:

(1) доказване, че ресурсно цивилизационният модел на Фреско е неделима част от космологично-хуманистичната парадигма и правопреемник на теориите за ноосферата; (2) показване, че моделът не е безполезна утопия, а има своите съществени достойнства и приноси към политологичната теория; (3) експлициране на необходимостта от демократизация на европейските общества, чрез внасяне на повече директна демокрация в политическите системи и практиката.

Така формулирана целта на дисертацията свива мащаба на анализ, в някакъв смисъл го извежда извън сърцевината на цивилизационния модел на Фреско, а го ограничава само до политическите фактори и контекст, само до политическите му измерения и перспективи.

Въпреки това тук следва да кажа, че направеното в научния текст има елементи на **теоретически значимо**, има заявка за конкретни авторски приноси. Освен това те са **стимул към колегиалната общност** за смело навлизане в системните и комплексни измерения на цивилизационния модел – от който идваме, в чиято криза и турбуленция сме днес, който предстои да се трансформира принципно или да бъде исторически заменен с някакъв различен и алтернативен. Последното, само по себе си, също е принос на автора на този монографичен труд.

ОБЕКТ на дисертацията е определен като „**необходимостта от формулиране на нов тип начин на мислене, нов подход към вземането на политически решения и нов разумен модел за политическо управление**“. Мисля, че е достатъчно изчистено казано. Но това звучи по-скоро като „мисия“ на анализа в дисертацията.

ПРЕДМЕТ на дисертацията е да се експлицира доколко предложеният модел е съвместим с утвърдени и широко застъпени постановки на политическите системи в западния свят – като тези на представителната демокрация, разделението на властите и други.

Основната ХИПОТЕЗА е, че за установяването на постмодерни цивилизационни модели, какъвто е „Проект Венера“, са нужни **не само еволюционни, но и революционни промени** във всички сфери на човешкото общество и съвременната цивилизация. Изследването предполага, че на глобално ниво е налице назряла **революционна ситуация**, която налага преминаването към качествено нов цивилизационен модел и осъществяването му е на дневен ред в текущото десетилетие.

Дисертантът конкретизира своите **аналитични ЗАДАЧИ** до пет основни:

(1) представяне на същността на концепцията на Жак Фреско за ресурсно базиран цивилизационен модел (Проект Венера) – като решение на изконни човешки проблеми сред които война, глад, неравенство, опазване на околна среда; (2) показване важността на тази концепция при изследване възможните пътища за продуктивно постмодерно развитие на човечеството – в континуума на предишното обществено и политическо мислене; (3) разработка на политическа конструкция на модела и изследване на съвместимост с демократичните норми на представителната демокрация; (4) акцентирание върху утопични елементи в теоретичния модел и съпоставка с други утопични модели; (5) очертаване на практически перспективи при реализация на проекта.

Анализът върви последователно от принципни и методологически постановки през представяне на Модела на Фреско, до търсене на конкретните политически проекции в съвременната ни пост-епоха. Накрая в духа на традиционната логика се прави собствен емпиричен сондаж – чрез онлайн анкета с 15 отворени въпроса (индикатори със свободно попълване на текстови отговор), плюс 5 социално-демографски характеристики, със 189 реципиента, без претенции за представителност. Дадени са едно-мерни разпределения, без анализ на данните. Не е изяснено как са били подбрани (рекрутирани) участвалите в извадката.

Тук важна методическа бележка: използваната методика за регистрация на индивидуалната информация от 189 реципиента НЕ Е ДЪЛБОЧИННО интервю, това че въпросите са отворени не ги прави дълбочинни. Използвана е стандартна онлайн анкета – не е „очи-в-очи“ анкета или интервю с висока степен на достоверност. Използваната анкета е регистрираща декларативни отговори – без възможност не само за задълбочаване на отговора, но и без надеждни контроли за достоверност на декларативния отговор от реципиента. Това следва ясно да се каже. Става дума за грешка в описанието на емпиричния метод.

СТРУКТУРАТА на труда е класическа: увод и заключение, три глави, източници, приложения. Тя ясно е експлицирана чрез подробното съдържание на работата.

Съответства на доминиращия теоретико-аналитичен подход. Съответства на визионерския замисъл при осмислянето на обществената ситуация, преходността на времето днес, на еволюционните и революционните варианти на изход към следващ устойчив и ресурсно-балансиран обществен модел.

5. ОЦЕНКА на научните и научно-приложните РЕЗУЛТАТИ и ПРИНОСИ

Дисертантът декларира **3 теоретико-методологически** приноса и **3 теоретико-приложни** приноса. В общи линии приемам основателността на формулираните първи три приноса, както и на вторите три приноса. Вероятно е коректно да се препоръча местата на 3 и на 4 принос да се разместят.

6. ОЦЕНКА на публикациите по ДИСЕРТАЦИЯТА

Представените в този конкурс са 5 научни публикации на кандидата. Две от тях са в Съавторство (публикации 1 и 4) – не са ми представени разделителни протоколи. Има ли такива, това е проблем?

С изключение на Публикация 2 не са посочени страници в съответния сборник. Това е небрежност. Не можем да се ориентираме в точния „обем“ на научното творчество на дисертанта.

Съставителите на съответните сборници са въведени чрез „С.“ или „с.“, вместо със „Състав.“ Това е небрежност, дори обърква читателя.

Като цяло може да се каже, че представените публикации на дисертанта **съответстват на конкурс** за образователна и научна степен „доктор“. Това е изискван минимум.

Вероятно може да се оспори първата публикация поради съавторство с проф. Борис Манов и съответно евентуален конфликт на интереси.

7. Оценка на АВТОРЕФЕРАТА

Представеният автореферат е от 38 стр. на български език, вероятно има и превод на английски или немски език.

Рефератът **адекватно представя** структурата и съдържанието на дисертацията. Достатъчно подробен е и в същото време **синтезира всички основни** подходи, методологически и теоретични постановки, огромната емпирична база на дисертацията, авторската гледна точка и приноси постижения.

Приложен е списък с **5 авторски публикации** по тематиката на дисертационния труд, от 2017 до 2021 г. Формулирани са **6 авторски приноса** във и чрез тази работа.

8. Критични бележки, препоръки и въпроси.

В горния текст на това становище вече направих някои бележки и препоръки.

Имам въпрос към колежата Асен Балабанов:

Концептуализацията от последното десетилетие е чрез магическото число ЧЕТИРИ. *Четвърта индустриална революция* (Клаус Шваб). *Капитализъм 4.0* (Анатол Калецки). *Четвърта политическа теория* (Александър Дугин). *Четири конника на Апокалипсиса* (Библия, Нов завет, Откровение на Йоана, християнска есхатология). И др.под.

Въпрос: Кръгло-радиалният модел на Фреско как се връзва с квадратните модели на четири? Или наистина той е тяхна обща алтернатива – като начин на мислене, като подход, като хуманен заряд, и като анти-олигархичен-империализъм???

9. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Като имам предвид всичко представено дотук, считам, че дисертационния труд на тема **„Ресурсно базиран цивилизационен модел – перспективи и алтернативи“**

отговаря на изискванията за присъждане на научна и образователна степен **„доктор по политически науки“** на **АСЕН СТЕФАНОВ БАЛАБАНОВ**.

Препоръчвам на уважаемите колеги да гласуват **„ЗА“**.

08 декември 2021
София

ПОДПИС:

.....
/проф. д.с.н. Михаил Мирчев/